

quæcumque es anima, quod dilectum tuum minus diligis, vel ab illo minus diligis, si ad theoricis illos excessus nondum vocaris, vel vocantur sequi nondum merueris. Vis nosse quia sublimitas divinam revelationem sit manifestum divine dictionis indicium? Jam non dicam, inquit, vos servos, sed amicos; quia omnia quæ audivi a Patre meo, nota feci vobis. Salate ergo Deum tuum intime, et summe diligere, et omni hora in divine contemplationis gaudium summo cum desiderio anhelare. Collige teipsam ad temetipsam, et in solo divinitatis desiderio requiesce. » Prophete ergo Deo fuerunt familiarissimi, ejusque quasi secretarii, interpretes et præcones.

Porro inter ceteras virtutes, animam disponentes ad illustrationem et revelationem Dei, prima et maxime necessaria est humilitas. Nam, ut ait S. Laurentius Justinianus, libro *De Convulsio Verbi*, sub finem: « Cum humilitatis virtus animam compleverit, deiecerit, liquefecerit, tunc incipit dilatari dilectione, irradiari veritate, repleri lumine, elevari spiritu. Hinc secretorum oritur revelatio, Scripturarum declaratio, futurorum consilio, sensuum corporalium alienatio. » Humilitas enim subjicit et substernit mentem Deo, ut in eam illustrationes suas immittat. Unde S. Gregorius, lib. I *Dialog.* 1: « Mens, ait, que divino spiritu impletur, habet evidentissima signa sua, virtutes scilicet, et humilitatem, que si utraque perfecte in una mente conveniunt, liquet quod de presentia Sancti Spiritus testimonium ferat. » Hoc est quod ait Sapiens, cap. vii, 27: « Sapientia Dei per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et Prophetas constituit. » Quintimo id per umbram vidit, gentilis licet, Aristoteles, lib. *De Divinat. per somnium*, cap. i, dicens: « Si divinatō somniorum a Deo est, inconveniens est eam immittere quibuslibet, et non optimis viris. » Hac ratione posterioribus seculis multi anachoretæ et Sancti spiritum propheticum adepti sunt. Audi Rufinum oculatum testem, Præfatione in *Vitas Patrum*, lib. II: « Vidimus, ait, apud eos multos Patres, celestem vitam in terra agentes, et novos quosdam Prophetas, tam virtutibus animi, quam vaticinandi officio suscitatos, quibus ad testimonium meritorum, nec signorum quidem, ac prodigiorum deerat efficacia. Cur enim hi qui nihil terrenum, nihil carnale cupiunt, non accipiunt celestium potestatem? Nonnullos namque eorum ita ab omni malitiæ cogitatione ac suspitione vidimus defæcatos, ut nec si aliquid mali adhuc gereretur in sæculo, meminissent. Tanta in eis inerat tranquillitas animi, tantisque inoleverat eis bonitatis affectus, ut merito de eis dictum sit: Pax multa diligentibus nomen tuum, Domine; » et mox: « Tanta namque in eis fides est, quod etiam moribus ut transferantur valeat imperare, etc. Sunt ergo ornati moribus, quieti, lenes, tranquilli, et charitatis vinculo velut quadam germanitate constricti. Ad emulationem vero

virtutum certamen ingens exercent et agones; studet enim unusquisque clementior altero, benignior, humilior ac patientior inveniri; si quis autem prophetaret cæteris fuerit, hic ita communis erga omnes et medicorum existit, ut seculum mandatum Domini, omnium minimis et omnium servus esse videatur. » Ecce qua ratione, quibus virtutibus Sancti illi donum prophetiæ et miraculorum meruerunt et obtinuerunt; qui et hodie merentur et obtinent.

Denique quatuor sunt indicia, quibus verus Propheta et prophetia a pseudo-propheta falsaque oraculis secernitur et dignoscitur: *primum* est sanctitas; Prophete enim erant viri sancti, pseudo-prophete vero erant idololatæ, hæretici, impii, superbi, vani, luxuriosi, etc., uti etiamnum sunt; *secundum* est, quod vera prophetia conformis sit verbo Dei, fidei et doctrine Ecclesiæ, eique quasi judicii se submittat: pseudo-propheta vero utrique difformis est; quocirca nullius iudicium aut censuram admittit; *tertium* est rei eventus; nam vere prophetiæ reipsa eveniunt, falsæ nequam. Hoc signum dat Deus, *Deuter.* xvii, 22. *Quartum*, vera prophetia utilis est ad edificationem Ecclesiæ, prodestque pietati et moribus; pseudo-propheta inutilis est, vana, curiosa, fatilis, imo noxia et pestilens. Ita S. Chrysostomus, lib. 19 in *Matth.*, et S. Petrus apud S. Clementem, lib. III *Recognit.* Accedunt non raro miracula, quæ vera et veritate præstant prophetæ, ficta vero et simulata pseudo-prophete.

QUÆRIT QUINTO:—Quisnam fuit habitus exterior Prophetarum? Respondeo *primo*: Nonnulli censent eodem sacro unctionis oleo ex eodem cornu, quo ex præscripto legis inungebantur sacerdoles et reges, inunctos quoque fuisse Prophetas. Verum hoc de unico duntaxat Elisæo legitur, scilicet eum jussu Dei unctum ab Elia, itaque auctoratum et quasi consecratum Prophetam. Ita enim Elisæus jussit Deus, III *Reg.* xix, 16: de cæteris id non legitur; imo Isaias, cap. vi, 7, ait se consultatum Prophetam tactu Seraphini carbone ignito labia sua tangentis et purgantis; Jeremias vero voce divina, cap. i, 4. Eadem ceteri constituti et auctorati sunt Prophete. Accedit quod aliqui remote a Jerusalem et templo, imo in Samaria et Bethel apud idololatras prophetarunt, ubi non erat oleum sacrum, quo ungi possent, nec idololatæ unctionem hanc permisissent. Quare non est verisimile omnes Prophetas oleo sacro unctos et consecratos fuisse. Ita a Castro, lib. IV *Proleg.* cap. 7; quin et S. Chrysostomus, hom. 1 in *Epist. ad Rom.* initio ad illa verba: « Servus Jesu Christi, » et S. Augustinus, lib. I *Retract.* cap. xxvi. *Secundo*, vestis Prophetarum erat saccus, sive cilicium ex pilis hircorum, vel camelorum, vel equorum, etc., contextum. Patet id *Isaie* xx, 2: « Solve, inquit, saccum de lumbis tuis, et calcamenta tua tolle de pedibus tuis. » Et Elias erat « vir pilosus, et zona pellicea accinctus, » IV *Reg.*

Quatuor
signa
veritatis
Prophete.

Virtus
et gestus
Prophetarum
qualis?

cap. xviii. Et Zacharias, xiii, 4, loquens de falsis Prophetis habitum verorum assumentibus: « Nec operientur, inquit, pallio sacco; » Septuaginta, *veste cilicina*. Ubi S. Hieronymus asserit Prophetas, autem prophetarent, indidisse cilicium, ut populum incitarent ad penitentiam. Idem docet Clemens Alexandrinus, lib. III *Strom.* Ita S. Joannes Baptista, penitentia præco, vestitus erat cilicio et pilis camelorum, et zona pellicea, *Matth.* iii, 4. Porro sacco huic, sive tunice saccinæ vel cilicinæ injiciebant pallium, uti patet de Elia, qui pallium suum injiciens Elisæo, eum ad se sequendum et prophetandum vocavit, imo vii divina compulsi, III *Reg.* xix, 17. Idipsum tradit Origenes, homil. 13 in *Numer.* Incedebant ergo Prophete tali, vel simili habitu, quali jam Patres Capucini, quasi contemtores mundi, et prædicatores regni viteque celestis. Sic qui olim a gentilibus ad christianismum convertebantur, rejecta toga, pallium induebant, quasi modestiæ professores, et mundi contemtores, uti Tertullianus se fecisse narrat et gloriatur lib. *De Pallio*. Subinde jussu Dei alia quoque oraculis suis conformia assumebant et induebant, uti Jeremias, cap. xvii, 2, jussu Dei induit catenas et vincula, ut representaret instantem captivitatem, in qua vincendi erant Judei aethæque gentes a Chaldeis. Eadem de causa jussus est Ezechiel cap. xii, 3, assumere habitum transmigrantis, et incedere raso capite, cap. v, 1.

Tertio, victus Prophetarum fuit sobrius, adeoque vilis et asper; vox gravis, oculi in cœlum suspicientes, imo suspensi, vita austera et insolita, incessus motusque omnis ad modestiam et pietatem compositus, factusque ad commovendos et compungendos duos Judæorum animos; ita ut viderentur esse homines novi et aliteri seculi, ac quasi angelus et celo venientes, et legati a Deo missi ad homines convertendos. Hoc est quod ait Isaias, cap. viii, 18: « Ecce ego et pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, et in portentum Israel. » Ita Amos cibus erat sycomori, id est ficus fatuæ et insipidæ, ut patet cap. vii, 14; Ezechielis, cap. iv, 12, panis hordeaceus subcinericius et aqua; Daniellus, legumina: ea enim ipse refutatis cibus regis poposcit, ideoque meruit donum prophetiæ, ut patet *Daniel.* i, 17; Joannis Baptiste locustæ et mel silvestre, *Matth.* iii, 4. Sic filii Prophetarum victabant oleribus, ut patet IV *Reg.* iv, 39. Similis fuit victus et vita Christi et Apostolorum, juxta illud Apostoli: « Castige corpus meum et in servitum redigo, ne forte, cum aliis prædicavero, ipse reprobos efficiar, » I *Corinth.* cap. ix, 27. Et: « Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum, » *Rom.* xiv, 21. Apostolus enim fuit perfectioris magister, et magis operæ quam ore docuit, non solum præcepta, sed et consilia Evangelica, quale est non bibere vinum, nec edere carnem. Hinc rursum ait: « Usque in hanc horam

et esurimus et sitimus, » I *Corinth.* iv, 11. Quocirca abstemium fuisse. *Postquam*, et nunquam bibisse vinum censet Baronius anno Christi 36. Porro S. Hieronymus, *Contra Jovin.*, cap. x, cum dixisset homines initio mundi, toto tempore quod diluvium præcessit, abstinuisse carnibus, æque ac vino (eos enim post diluvium primum concessas Noe, *Gen.* ix, 3, qui et primus vinum plantavit, vinumque ex ea ciliuit), subdit: « Postquam Christus venit in fine temporum, et extremitatem traxit ad principium, nec repudium nobis dare permittitur, nec circumcidimur, nec comedimus carnes, dicente Apostolo: Bonum est vinum non bibere, et carnem non manducare. Vinum enim cum carnibus post diluvium dedicatum est. » Sic Hegeppus, et ex eo S. Hieronymus, lib. *De Viris illustr.*, scribit de Jacobo fratre Domini: « Hic ex utero matris sue sanctus fuit, vinum et siceram non bibit, carnes nunquam manducavit. » S. Petrum lupinis, herbis et leguminibus victitasse tradit S. Gregorius Nazianzenus orat. *De amore pauper.* Sic et S. Marcus Alexandrie cum suis Essæis quotidie jejunasse, ita ut vesperè duntaxat pane et sale, aut herbis vesceretur ac aquam biberent, tradunt Eusebius, Josephus et Philo, lib. *De Essæis*. Rursum S. Hieronymus, *epist. ad Lucinum Boticum*: « Utinam, ait, omni tempore jejunare possemus, quod in Actibus Apostolorum, diebus Pentecostes, et die Dominico apostolorum Paulum, et cum eo credentem, fecisse legitur. »

Ex quibus locis Vincentius Consentianus, Doctor et Provincialis Ordinis Minorum, abelo hac de re edito probare contendit Christum et Apostolos nunquam carnes comedisse, et ad illud quod objici possit ex *Luc.* xvii, 8: « Manducate quæ apponuntur vobis, » respondet limitando, quæ apponuntur, scilicet villa et modica, inter quæ carnes numerari nequeant. Hoc cum grano salis accipiendum, nimirum hoc sensu, quod Apostoli abstinentiæ et edificationis studiosi, utpote perfectioris magistri, vitarunt, quantum honeste poterant, delicias; carnes et vina; non tamen ea religione et voto, quæ faciunt Miamini. Nam si necessitas cogeret, aut si pietas et utilitas aliud suaderet, v. g. si vitæ commode alium cibum habere non poterant, libere carnibus vescerantur. Hoc enim posebat vita illorum Apostolica, ut per totum orbem discurrere, et cum omnibus agere viverent possent, ut omnibus omnia ferent. Unde hoc eis permissum, imo præceptum est verbis jam citatis *Lucæ* x.

Denique mores, gestus et actiones omnes Prophetarum tales erant, ut viderentur esse homines celestes, et angeli terrestres. Ad hoc enim eos Deus mittebat in mundum, ut homines a terrenis cupiditatibus avocaret, et celestium desiderium eis imprimerent. Eadem de causa in mundum missus fuit S. Dominicus, qui quasi sui evi Pau-

tas e celo lapsus, et verbo et vita omnes, etiam angelos et Cardinales, ad mundi contemptum, ac Dei amorem inclinabat. Quocirca præter alia, et singulis noctibus acriter ad sanguinem sese dixerat, ut peccata aliorum in suo corpore læret; multas Albigensium persecuciones sustinuit, suaque patientia eos ab heresi ad fidem convertit; zelo martyrii, salutis animarum, et glorie Dei flagrabat. Orabat adeo ardentem, ut spiritu in Deum elevatus elevaret et corpus in aere pendulum. Hinc proceres et plebei eum ut virum divinum audiebant, et ut angelum Dei sequebantur, beatosque se existimabant, si vultum contingere possent; plurimi in ejus disciplinam se dantes, eumque moribus exprimentes, orbi admirationi et saluti fuerunt. Circinatus enim ad illius normam Religiosus (quod de Philosopho dixit Tertullianus, lib. *De Pallio*), dum videtur, auditur; magis enim exemplo quam verbo loquitur et concionatur. Socius ei a Deo datus est S. Franciscus, qui proinde animo oculisque in eum intentus, non aliud vita et voce, habitu et vultu concionabatur, quam: «Ad eum, ad eum.» Audi S. Bonaventuram, in *Vita ejus*, cap. iv: «Evangelicus præo, inquit, civitates circumbat et castra, non in doctis humane sapientie verbis, sed in virtute spiritus annuntians regnum Dei. Videbatur intentibus homo alterius sæculi; quippe qui mente ac facie in eum semper intentus, omnes sursum trahere conaretur.» Unde et fructum ingentem subdit: «Nam prædicationis istius fervore successi quam plurimi, secundum formam a Dei viro acceptam, novis se penitentiae legibus vinciebant, quorum idem Christi famulus Ordinem fratrum de penitentia nominare decrevit. Convertentur etiam virgines ad perpetuum cælibatum: inter quas virgo Deo charissima Clara, ipsarum plantula prima, tanquam flos vernans et candidus odorem dedit, et tanquam stella præfulgida radiavit. Multi etiam non solum devotione compuncti, sed et perfectionis Christi desiderio inflammati, omni mundanorum vanitate contempta, Francisci vestigia sequebantur: qui quotidianis suæ crecentes profectibus, usque ad fines orbis terre celeriter pervenerunt;» et cap. xii: «Erat enim verbum ejus velut ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat; cum non humane inventionis ornatum prætenderet, sed divine revelationis afflatum redoleret;» et mox: «Tam efficacibus subito cepit verbis affluere, tamque potenti virtute illorum mentes virorum sublimium (Pape scilicet, et Cardinalium) ad compunctionem inflectere, ut aperte claret, quod non ipse, sed spiritus Domini loquebatur. Resciebat aliquorum culpas palpare, sed pungeret; nec vitam fovere peccantium, sed aspera increpatione ferire. Eadem mentis constantia magnis loquebatur et parvis, eademque spiritus sanctitatis paucis loquebatur et multis; omnis

etas, omnisque sexus properabat virum novum mundo oculis datum, et cernere et audire. Eius assidue fuerunt S. Antonius de Padua, et quo auctor Vite ita scribit: «Videbatur quasi aliquid quidam prodissis Elias, zelo Dei fervens, inflammatusque igne Spiritus Sancti ignitis sermo, dum accendebat et urebat auditorum tepida, torpentia, frigida et obscura corda.» Item B. Petrus martyr, cujus hoc continuum concionis erat thema, e nostro Iona pettum: «Adhuc quadragesima dies, et Ninive subvertetur.» Et S. Bonaventura, S. Thomas, S. Bernardinus, S. Vincentius Ferrarius, alique similes oratores celestes. Hosce sibi imitandos proponant nostri prophete, concionatores inquam et doctores, qui Clerum et populum reformare, sanctificare, ad eum deducere contendunt.

Homonymus et suppar S. Franciscus Assisio fuit nostro sæculo noster S. Franciscus Xaverius, hoc anno Domini 1622 inter cælestes redatus, qui mente oculisque in eum defixus, non nisi eum cogitabat, aspicebat, predicabat, ac quasi homo celo lapsus ad eum omnes traducere satagebat. Hujus enim unius rei causa a Deo in mundum missus videbatur. Cælestia enim jugiter non tantum contemplantur, sed et reipsa gustabat et sapiebat, ut ineffabiles illas cælestium delicias præcipere et prælibare videretur. Hinc ille ejus voces: «Satis est, Domine, satis est, Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternum.» Hinc ardens ejus vultus instar Seraphini spirans amorem, imo ardorem divinum effulgurans. Hinc illi corporis ejus in oratione a terra elevato, ut inter eorum et terram suspensus, spiritu secum rapiente molem corporis, in alta conscenderet, ut videretur, quod ait S. Gregorius, *homil.* 37: «Angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere, presentiam Dei vultum cernere, incircumscriptionum lumen videre, incorruptionis perpetue munere letari.» Quapropter patria ex. I parentibus amicisque orbis, quasi terre hospes, et civis cæli, inter exteros, extraneosque locis vivere et mori ambivit, sciens utique eo se Deo vicinior, quo a notis et amicis esset remotior. Deo ergo nixus, ejus unius amore instar fulguris, imo instar angeli, tanta terre marisque spatia, totaque Orientem evangelizando, celerissime pervasit; Xaverius enim (quod de S. Paulo Prophetarum et Apostolorum patriarcha ait Chrysostomus, *hom.* 2 *de ejus laudibus*) «in terra gradiens sic se agebat in cunctis, quasi angelorum societate frueretur. Passibilis enim colligatus corpori, illorum perfectione gauderet, tantisque fragilitatibus subditus, in nullo inferior supernis virtutibus apparere certabat. Quippe ut pennatus totum docendo pervolvit orbem, et velut incorporeos labores omnes periculate contempsit; ac quasi jam eum possidens, tanquam cum ipsis jam incorporeis degeret, ita jugi mentis intentione vigilavit, Angeli

quidem diversarum gentium cura commissa est, sed nullus eorum ita creditum sibi gubernavit populum, ut Paulus orbem, et Franciscus universum illuminavit» Orientem. «Quam hoc admirabile, cum ex terrena lingua sermo proflens, velut oraculum, mortem fugavit, peccata dissolvit, tenebras infidelitatis discussit, atque mutatione mirifica terram convertit in eam! Hac de causa ad confusionem et injurias, quas ob prædicandi studium sustinebat, magis quam ad bonorum oblectamenta properabat, mortem potius quam vitam appetens, paupertatem quam opulentiam, et nullo magis laborem desiderans quam alii regnum post laborem; studiosius pro inimicis orans, quam alii adversus inimicos. Convertebat enim orbem terrarum, quem nos pervertimus. Hujus rei studio non tantum urbes, gentes, exercitus, provincias, pecunias, potestates velut arenam viam reputavit; sed et pro Christi dulcedine non Angelorum, non Archangelorum admiratus est dignitatem, nec quidquam simile concepit. Profuit enim Christo, hoc illi vita erat, hoc mundus; hoc angeli, hoc presentia, hoc futura, hoc regnum, hoc promissio, hoc bona videbantur innumera. Præter hæc vero nihil in tristium parte ponebat. Horum enim quæ hæc habentur nihil asperum, nihil etiam suave reputabat. Sic despiciebat universa quæ cernimus, ut solet herba jam putrefacta contemni. Tyrannos vero ipsos ac populos spirantes furorem velut quosdam culices aestimabat. Mortem vero et cruciatum, et mille supplicia, quasi ludum putabat esse perurorum, dummodo propter Christum aliquid sustineret. Hunc enim amplectebatur libenter, et decorabatur vinculis catena magis, quam diademate coronatus. Etenim coarctatus carcere habitabat eum, ac libentius verbera excipiebat et vulnera, quam alii bravia diripiunt; dolores non minus quam præmia diligebat, cum ipsos utique dolores loco duceret præmiorum; propterea enim illos et gratiam nominabat. Denique illi vivere Christus erat et mori lucrum.» Hucusque Chrysostomus de Paulo, nos de Xaverio. Hæc apostolatus Pauli et Xaverii insignia, hæc prophetie decora, hæc heroeica virtutum facinora, quibus infidelitatis monstra, et vitiorum potentia ubique debellavit, imo in Evangelice veritatis et virtutum splendore transmutavit, ac paucorum annorum spatio seipsam meritum, Europam et Indiam beneficiis, Societatem Jesu exemplis, orbem fama, Ecclesiam gloria, eorum civibus sanctisque quos eo transmisit, implevit et decoravit. Ea tibi ideam veri Prophete, veri Apostoli.

Quarto, de cætu Prophetarum legitur *I Reg.* 3, 5, dictum Samuelis ad Saulem: «Cum ingressus, ait, fueris ibi urbem, obvium habebis gregem Prophetarum descendentium de excelso, et ante eos psalterium, et tympanum, et tibiam, et citharam, ipsosque prophetantes. Et insillet in te

spiritus Domini, et prophetabis cum eis, et mutaberis in alium virum.» Hi Prophete erant tunc religiosi, semoti a sæculo, vacantes Dei laudibus et psalmodia; ideoque psalterio, tympano, liba et cithara, tum Deum laudabant, tum se invocant ad laudes Dei concinantes provocabant. Inter eos tamen erant aliqui Prophete proprie dicti, ut Elias, Elisæus, etc., *IV Reg.* vi, 1. Unde S. Hieronymus, *epist.* 1 *ad Rusticum*, Religiosos et monachos vocat filios Prophetarum. Horum enim in vita et moribus plures imitatores et assidue, æque ac essentorum et therapeutarum, tum eorum qui apud Judeos ante Christum, tum eorum qui christiani existierunt, quorum parens et dux fuit S. Marcus, de quibus Eusebius, Josephus, et Philo, lib. *De Essis*.

Porro secedebat a populo Propheta, tum orationis et sanctitatis, tum auctoritatis causa. Nam, ut ait Tacitus: «Major est rebus ex longinquo honor,» et ut B. Petrus Damianus in epistolis, si cui pictura si procul absistat, inhanter et cum cupiditate perspicitur; si juxta sit, contemptibilis judicatur: ita ex secessu docetis et sanctis oritur apud omnes reverentia; ex adverso «nimium presentia famam.»

Porro, an aliqui e duodecim hisce Prophetis fuerint ex hoc cætu Prophetarum, incertum est: certum non omnes fuisse. Nam Amos, cap. 1, 4, ab armentis raptus est ad prophetandum. Rursum eos certas non habuisse sedes et domos liquet, ex eo quod diversis in locis, urbibus et provinciis prophetarunt. Alii enim in Judæa, alii in Samaria, alii in Bethel, etc., prophetarunt. De Hilda prophetissa legitur, *IV Reg.* xxii, 43, eam Hierosolymis habitasse «in secunda,» scilicet in media urbis parte; Jerusalem enim in tres partes, quasi viros et regiones, erat distributa: scilicet in primam, secundam sive mediam, et tertiam, ut patet ex ejus chorographia. Tradunt Hebræi in secunda, utpote quietiori et securiori urbis parte, fuisse gymnasia, ibique habitasse viros literatos et studiosos. Quocirca verisimile est ibi pariter nonnullos habitasse Prophetas.

Denique nomen Prophetarum etymologias et significata ita paucis perstringit S. Hieronymus, *Prefat. in Joëlem*: «Osee, ait, interpretatur *videns*, quem nos *Solentorem* possumus dicere; Joel *deus*, id est *incipiens*; Amos *parvulus*, qui apud Latinos portans dicitur; Abdias *dominus*, id est *servus Domini*; Jonas *perpetuus*, id est *causidicus*; Micheas *quis est*, quod apud nos sonat, *quis quasi*, aut *quis velut*? Nahum *confortans*, id est *consolatio*; Habacuc *perpetuus*, id est *amplexans*, sive *tuctans*; Sophonias *revertens*; Jeremias, hoc est *arcans Domini*; Aggeus *excelsus*, quem nos *festivum*, sive *solemnem* possumus dicere; Zacharias *quiescens*, id est *memoria Domini*; Malachias *quiescens*, id est *nuntius meus*, cum omnia quo sensu accipienda sint, in suis voluminibus disseveret.» Attegit deinde etyma quatuor majo-

rum Prophetarum: « Isaias, ait, *σωφροῦν Κορῖον* dicitur, id est *salus Domini*; Ezechiel *κράτος Κορῖου*, id est *robur Domini*; Jeremias *ἠγάπη Κορῖου*, id est *caritas Domini*; Daniel *ἐξουσία Κορῖου*, id est *judicavit Dominus*. »

Denique mores, vitam et mortem singulorum Prophetarum scripserunt S. Epiphanius, Isidorus, et Dorotheus, quem multi censent fuisse Episcopum Tyri, et martyrem sub Juliano Apostata. Verum Baronius utrumque negat, recteque ostendit Dorotheum hunc alium esse a Dorotheo, qui fuit presbyter (ἁγιος Episcopus) Tyri, martyreque a Juliano effectus est annuū agens ætatis 407, de quo in Martyrologio die 5 junii. Consentit Bellarminus *De Script. Eccles.* asseritque Synopsin hanc Dorothei de vita Prophetarum plenam esse fabulis. Nam Priscam uxorem Aquilæ ponit inter 72 Christi discipulos, facitque Episcopum Colophonæ. Imo omnes quos S. Paulus in Epistolis suis nominat aut salutat, facit discipulos Christi. Vide de *Synopsi* Epiphani et Isidori Bellarminum, libro citato; Eronium et Possesivum, in *Bibliotheca*.

QUÆRITUR SEXTO: — Quis sit scopus, quis usus, quis fructus Prophetarum? Respondeo: Finis est enarrare nobis ipsa sensa et arcana mentis divinæ: fructus, docere nos sapientiam divinam, æque ac vitam celestem; docere nos sapere secundum Deum, sapere divina, vivere Deo, ex Deo, cum Deo. S. Carolus Borromeus, Italiae et nostri avi fulgor et fulgur, assererat hanc esse basin vite sapientis et sanctæ, nimirum semper et ubique tendere ad Deum, ut omnes actiones et passionēs nostræ incipiant, dirigantur et desinant in Deum: Si vis, inquit, proficere in vita christiana, perfici in doctrina, virtute et spiritu Christi, hæc tria observa: Primum, quotidie incipere et inchoare te existima, ut scilicet eo fervore quotidie servias Deo, ac si eo die primum ei servare inciperes; secundum, in mente semper habere Deum, et jugiter cogita te in ejus presentia versari: spectaculum enim facti sumus mundo et angelis et hominibus; tertium, effice ut omnia tua opera tendant ad Deum. Ita habet auctor *Vite S. Borromæi*, lib. VIII, cap. xvii: « Indicabo tibi, o homo, ait Micheas, cap. vi, 8, quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te: utique facere judicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo, » ut quasi altior terra, major homine, cœli civis, par angelis cum Deo ambulans, cum Deo jugiter verseris et agas, ex Deo omnes tuas cogitationes, sermones et actiones haurias, metiaris et dirigas. Sollicitudo hæc ambulandi cum Deo multa magnaque complectitur, magorum et heroicorum operum est parens, ut in Michea ostendim. Propheta ergo sunt « os et oraculum Dei, » per quos secreta sua, sensa et placita mundo Deus revelavit, præsertim quid credere, sperare, amare, agere debeamus, ut vitam beatam assequamur. « Mul-

tifariam, ait Paulus *Hebr.* 1, 1, multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis: « vixisse diebus istis locutus est nobis in Vito. » Et Zacharias, *Luc.* 1, 70: « Sicut locutus est per os sanctorum, qui a sæculo sunt, Prophetarum ejus. »

Prophete ergo non ex se, sed ex Deo locuti sunt, fueruntque os ejus et lingua. Quocirca docent ipsi nos sapientiam Dei, « scientiam sanctorum, » et prudentiam justorum, ut eandem et alios doceamus, ac cum Joanne Baptista parem Domino plebem perfectam. D. Thomas, 1. part. *Quæst.* 1, art. 1, quaerit an præter scientias naturales necessaria sit alia revelata et supernaturalis; ac respondet omnino eam necessariam esse, quam deinde ponit basim totius Scripturæ sacræ, et Theologiae, totiusque doctrinæ et vite christiane. Causam a priori assignat, quod finis nostre et beatitudinis supernaturalis sit, quam lumen naturale, ratio et scientia naturalis non cognoscunt, non attingunt; ac proinde ad eam ejusque viam demonstrandam, necessarium est lumen revelatum et supernaturale: fini enim supernaturali media supernaturalia danda et coaptanda sunt. Multa subtiliter de natura, de elementis, de animalibus, de homine, de vita economica et politica disseruerunt gentilium philosophi, sed hæc omnia intra naturæ fines consistunt, terræ limites non excedunt: aliis ergo doctoribus opus qui viam in cælum, iter ad Deum nobis commoneant: « Narraverunt, inquit Psaltes, *Psal.* cxviii, mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. » Quæ Plato, quæ Pythagoras, quæ Socrates, quæ philosophi omnes de mundo, de moribus, de beatitudine scripserunt, fabule sunt, si cum lege tua, o Domine, si cum oraculis, cum Prophetis tuis comparentur. « Vani, ait » Sapiens, cap. xii, 1, « sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: » hanc autem Dei scientiam emuntiant Prophete. Ipse enim Deus per Osee, cap. xii, 10, proclamavit: « In manu (in oraculo) Prophetarum assimilatus sum. » Diserte vero Baruch veram sapientiam investigans, cap. vi, 14: « Audi, ait, Israel, discite ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul ubi sit longevitas vite et victus, ubi sit lumen oculorum et pax. Ubi sunt principes gentium, etc., qui in abibus cœli ludunt, qui argentum thesaurizant et aurum: exterminati sunt, et ad inferos descendunt; viam autem discipline ignoraverunt. Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman. Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merhæ et Theman, et fabulatores, et exquisitores prudentiæ et intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt. Non est qui possit scire vias ejus: sed qui scit universa, novit eam, et advenit eam prudentia sua. Hic est Deus noster: hic advenit omnem viam disciplinæ, et tradidit illam (per Prophetas) Jacob puero suo, et Israel dilecto suo.

Post hæc, » ut ore tenuis hanc sapientiam doceret homines, « in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, » cum scilicet « Verbum caro factum est. »

Hic ergo fuit error, hæc caligo vite humanæ, quod mortales quasi talpæ, terram et terrena tantum saperent, Vira vero, iterque ad divinam beatitudinem ignorarent. Quin imo hic error etiamnum multos tenet christianos, qui vitam suam instituant secundum prudentiam politicam et humanam, secundum rationes naturales et temporaneas, ut honeste, decore, honorate, sapienter inter homines vivant, ut suam ætatem commode transigant, eaque transacta cum Augusto Cæsare morituro dicant: Sat commode, sat decore personam nostram egimus: valet et plaudite. Interim non considerant, non provident, non consulunt animæ suæ, salutis suæ, æternitatis suæ. Ad hunc scopulum alidit, dissiliit et perit major hominum pars. Deus ergo huic malo mederi, huncque errorem dispellere volens, misit Prophetas, qui quasi videntes ea quæ remota, cœlestia, futura et eterna sunt, ex alta prophetiæ specula, quasi ex cœlo, speculantes ostendant nobis viam ad salutem, erudiant nos sapere et vivere secundum rationes, non naturales, terrenas et temporaneas, sed supernaturales, cœlestes et æternas, quæ conscriptæ sunt vivuntque in mente Dei, quæque sole mentem satiant et beatant. Verissimum enim est illud Augustini, *epist.* 39: « Vineula hujus mundi asperitatem habent veram, jucunditatem falsam: certum dolorem, incertam voluptatem: durum laborem, timidam quietem: rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem. » Hoc est quod Zacharias de filio S. Joanne Baptista, qui Prophetarum fuit ultimus, finisque legis et prophetiæ, ac Evangelii Christianique lucifer, canit: « Tu puer Propheta Altissimi vocaberis: præstabis enim ante faciem Domini parere vias ejus. Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum: per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitabit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. » Quapropter Prophete fuerunt quasi stellæ noctem orbis illuminantes, imo quasi soles mundi. Nam, ut ait Origenes, S. Scriptura et verbum Dei, quod præferunt Prophete, est sol non corporalis hic et materialis, sed spiritalis et intelligibilis, mundum universum illustrans. Quantum ergo cœlum superat terram, quantum sol lumine et fulgore vincit candelam et lampadem, tantum oracula S. Scripturæ et Prophetarum superant sapientiam et dogmata omnium philosophorum. Viderat S. Petrus in transfiguratione Christi, cominus oculis corporeis gloriam Christi, vocem audierat suis auribus: « Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit: ipsum audite, » et tamen hanc ipsam visionem recensens, *epist.* II,

cap. 1, 17, prophetice postponit: oculus enim perstringi potest, auris falli; sed propheta perstringi aut falli nequit: « Hanc vocem, inquit, non audivimus de cœlo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem: cui beneficiis attendentes, quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies luceat, et lucifer oriatur in cordibus vestris. » Lucifer est clarior illa Christi doctrina, puta fulgor Evangelii, succedens nocti tenebrarum gentilismi et judaismi, ducensque ad claram meridiem beatæ æternitatis et visionis Dei. « Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia propria interpretatione non fit. Omnis voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines. »

Quocirca cœlesti luce hic opus, ut cœlestes Dei voces, cœlestes hosce doctores capiamus et intelligamus. Ea propter cum D. Thoma meditatione et oratione magis quam studio hic nitendum et utendum. Hinc S. Bernardi hoc fuit axioma: « Mens hominis sapientis qui Deum diligit, non est in terra, sed in cœlo: » quia semper cœlestia considerat et desiderat. S. vero Augustinus in *Psal.* LXIV: « F. cœlis, ait, misit ad nos epistolæ Pater noster, ministravit nobis Scripturas Deus, quibus epistolis fieret in nobis redeundi desiderium; quia peregrinationem nostram diligendo ad hostes facies posueramus, et dorsum ad patriam. » Et S. Gregorius, lib. IV, *epist.* 84 ad *Theodorum medicum*: « Imperator, ait, cœli Dominus, hominum et angelorum, pro vita tua tibi suas epistolæ transmisit; et tamen, gloriosus filii, eandem epistolæ ardentem legere negligis. Stude ergo, queso, et quotidie Creatoris tui verba meditare. Discere cor Dei in verbis Dei, ut ardentius ad æterna suspires, ut mens vestra ad cœlestia regna majoris desiderii accendatur. Tanto enim tunc major ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris sui requies nulla fuerit. » Ita S. Bernardus, totius meditationis deitatis, confessus est aliquando sibi meditantem, vel oranti sacram omnem velut sub se positam et expositam apparuisse Scripturam, ait auctor *Vite ejus* lib. III, m. De S. Francisco scribit S. Bonaventura, in *ejus Vita*, cap. xi: « Ad tantam, ait, mentis serenitatem indefessum orationis studium, cum continua exercitatione virtutum, virum Dei perduxerat, ut quavis non habuerit S. Litterarum peritiam per doctrinam, æternæ tamen lucis irradiationis fulgoribus, Scripturarum profunde miro intellectu scrutaretur acumine. Penetrabat enim ab omni labe purum ingenium mysteriorum abscondita, et ubi magistralis scientia foris stat, affectus introibat amantiss. » Unde et Doctor quidam theologus, admirans ejus responsa, dixit: « Vere theologia sancti Patris istius, puritate ac contemplatione tanquam alis in altum subvecta, est quasi aquila volans: nostra vero scientia ventre graditur super terram.

Nec absolum, si vir sanctus Scripturæ a Deo intellectum acceperat, cum per imitationem Christi perfectam, veritatem ipsarum descriptam gestaret in opere; et per Spiritus Sancti unctioem pietarum, doctorem earum apud se habere in corde.

Meditatio ergo, oratio et sancta vita sunt claves S. Scripturæ et Prophetarum: et hi vicissim claves sunt colorum. Nam Prophetarum et Scripturarum lectio colorum est reseratio, » ait S. Chrysostomus, homil. 2 in *verba Isaie*: « Vidi Dominum, » etc. Item, conc. 3 *De Lazaro*: « Fiori, ait, non potest ut quisquam salutem assequatur, ni perpetuo versetur in lectione spirituali. » Ex quo infero, non tantum monachos, sed et laicos conjugatos debere lectioni S. Scripturæ vacare, idque eo magis, quo majoribus quam monachi distractionibus, tentationibus et periculis implicentur. « Unde necesse est, inquit, indesinenter a Scripturis amaram s. » etc. » Adhucque: « Ubicumque fuerint libri spiritalis, illic omnis expellitur vis diabólica, multaque inhabitantibus accedit consolatío: quia ipse etiam sacrorum librorum aspectus signioris non reddit ad peccandum. Rursum sive in sanctimonia persistimus, ex libris reddimur tutiores firmioresque. Quod si accesserit sacra lectio, non aliter quam in sacris adytis rebus divinis vacans anima, sic repungatur, meliorque reddatur, Deo cum ipsa per illas Scripturas colloquente. » Et inferius: « Memento eunuchi reginæ Aethiopiæ (Act. viii) qui, cum esset homo barbarus innumerisque distentulis curis, nec intelligeret quæ legebat, legebat tamen in curru sedens Isaiam prophetam: quod si in via tantum prestidigitantem cogita qualis fuerit domi versans. Magna adversus peccatum munus est Scripturarum lectio: magnum præcipitium, profundum harathrum Scripturarum ignoratio, magna solutio, perditio, etc. Sicut mordent conscientiam, ita non parum afferunt utilitatis animis eorum qui mordentur. » Auctor *Imperf. in S. Math.*, homil. 27, Prophetas nuncupat angelos et paranympbos Christi. « Ecce, ait, omnes Prophete ante faciem Christi transmissi sunt, et angeli sunt vocati; sicut scriptum est (Act. vii): Qui accepit legem in præceptis angelorum, et non custodit. » Et superius: « Prophete est, de Christo prædicare. Prophete est, pro merito conversationis et fidei prophetiam accipere. Prophete est, beneficium a Deo accipere. Prophete est, verbum ante tempus significare de Christo. Prophete est, ut ipse de Deo prophetet. » Et homil. 41: « Via est Christus, quæ ducit ad vitam. Et via dicuntur omnes Prophete, et omnes Apostoli: hæc enim omnes via ducunt ad Christum: Christus autem ad Patrem; sic generalis et publica via est diabolum, quæ ducit ad mortem: et via sunt omnes professiones sæculi istius, ut puta professio philosophiæ (vanæ, gentilitiæ et erroneæ) una est via: professio militiæ via altera, mundialis dignitas, altera. Quo-

circa S. Chrysostomus, homil. in *tit. Psal.*, 1: « Prophete, ait, velut quidam pictores sunt virtutis ac militiæ, quæ contra peccata et diabolum decertamus. » Idem, homil. 1 in cap. 1 *Isaie*, initio, docet prophetias esse oracula divina, ac litteras a caelis delatas. Unde, homil. 4 in cap. vi *Isaie*, assertit « silentium Prophetarum esse signum iræ divine. » Idem in cap. vii *Isaie*: « Deus, ait, conficit medicamentum prophetiæ, delinquentibus erudiens præscientiam penarum, non item doctricæ experientia earum; ut si quidem respicerent comminationibus auditis, experimentum evitent intentati supplicii. »

Porro, in Prophetis non est querenda eloquentia, sed sapientia. Audi memorabilem historiam, quam in hoc argumento sibi in juventute obvenisse narrat S. Hieronymus, scribens ad Eustochium *De custodia Virginitatis*: « Post nocturnum, inquit, crebras vigiliis, post lacrymas, quas mihi præteritorum recordatio peccatorum ex inanis visceribus eruebat, plautus somnabatur in manibus quando in memetipsum reversus. Prophetis 1. gere cepissem, sermo horrebat incultus: et quia lumen cæcis oculis non videbam, non oculorum putabam culpam esse, sed solis. Dum ita me antiquus serpens illuderet, etc., raptus in spiritu ad tribunal iudicis pertrahor, etc. Interrogatus de conditione, christianum me esse respondit. Et ille qui præsidebat: Mentiris, ait, Ciceronianus es, non Christianus. Ubi enim thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. » Subdit deinde se scriberet flagellatum, donec promitteret et juraret: « Domine, si unquam habuero codices sæculares, si legero, te negavi. » Qua de causa idem S. Hieronymus proœmio in lib. III *Comment. in Amos*: « In explanatione, ait, S. Scripturæ non verba composita et oratoris floribus adornata, sed eruditio et simplicitas queritur veritatis; » nimirum hæc sublimibus Prophetarum mysteriis congruit illud Manili: « Ornari res ipsa velat, contenta doceri. » Et illud Fabii: « A philosopho si afferat eloquentiam, non aspernor; si non afferat, non admodum ellagitem. Res magnæ seipis ornate sunt, non indigent fæco ut amentur. » Et S. Basilus, Græcorum faecundissimus, ad *Dionysium*: « Lectio nis, ait, inefficata et incomposita simpliciter decora mihi videbatur, et conveniens professioni christiani hominis, cuius est, » in ad ostentationem magis scribere, quam ad publicam utilitatem. » Rursum S. Hieronymus ad *Damasum*, q. d. « Scio, ait, hæc molesta esse lectori, sed de Hebraicis litteris disputantem non decet Aristotelis argumenta conquirere, neque ex flumine Tullianis eloquentiæ ducendus est rivulus, neque aures Quintilianii fœsentis, et scholarum declamatorie mulcendæ: pedestris et quotidiane similis, et nulla inebriationem redolens oratio necessaria est, quæ rem explicat, sensum edisserat, obscura manifestet, non quæ verborum compositione frodescat. »

Porro tanta est obscuritas et profunditas Prophetarum, ut singule pene eorum sententiæ enigmata videantur: nimirum prophetia obscuritatem in sua ratione et essentia includit: eam ergo affectant Prophetæ. « Mira, » inquit S. Augustinus, lib. XII *Confess.* xiv, « profunditas eloquiorum tuorum, quorunda ecce ante nos superficies blandiens parvulis, sed mira profunditas, Deus meus, mira profunditas. Horror est intendere in eam, horror honoris, et tremor amoris. » In his itaque verum est illud auctoris *Imperf.*, apud S. Chrysostomum, homil. 4: « Sicut in celo exaltatur Deus, sic in Scripturis absconditur. » Et sicut hoc cœlum omnes homines vident, Deum autem inhabitantem cernere nequeunt; sic et sacras litteras omnes fere legunt, non tamen omnes Deum veritatis in arcanis sensibus latentem intelligunt, nisi sapientiæ lumine illustrati. Quocirca Origenes assidue versabat, meditabatur et scrutabatur S. Scripturas, indeque orbis doctor et pene orbiculum evasit, qui utique major exsistisset, si minori affectu plausus orbis excipiens, minor esse voluisset. Audi de eo S. Hieronymus ad *Marcellinum*, epist. 10: « Ambrosius, quo chartas, sumptus, notarios ministrante, tam innumerabiles libros vere Adamañius et Chalcenterus noster explicavit, in quadam epistola quam ad eundem de Athenis scriperat, refert, nunquam se cibum Origene præsentem sine lectione sumpsisse: nunquam inisse somnum, nisi unus e fratribus sacris litteris personeret: hoc diebus egisse et noctibus, ut et lectio orationem exciperet, et oratio lectionem. Quid nos vellet animalia tale nunquam fecimus, quod si vel secundæ horæ legentes invenirent, oscitamus, manu faciem defrictantes continemus stomachum; et quasi post multum laborem, mundialibus rursus negotiis occupamur. » Perdidit et pernox in S. litteris fuit Origenes; at in his ingenio et studio suo confusus in errores justo Dei, qui excelsa deprimit sternitque, iudicio prolapsus, suo malo nos docuit non altum sapere, sed cum metæ et reverentia ad Deum Æliæque libros accedere, ipsi fidere, nobis ipsis diffidere: ab ipso humili prece assidue poscere, ut in sacra sua adyta, sensaque mentis suæ nos introducere dignetur.

Jam pene a quadraginta annis sacro huic studio incubo, a triginta annis non aliud ago, quin et continue S. litteras doceo: et tamen sentio quam parum in eis profecerim, longe plura me ignorare quam didicerim; imo quo profundius eas scrutor, eo majorem sapientiæ abyssum intueor. Ut clare videam verum hic esse vetus Sapientis dictum: « Cum consummaverit homo, tunc incipit. » O æterna veritas, et vera charitas, et chara claritas, Deus meus et omnia, cui suspirio die ac nocte, illumina tenebras meas (quas in dies in me majores deprehendo) fulgore lucis tue, irradiam menti mee in splendoribus Sanctorum, ut in lumine tuo videam lumen; quo et alios pari-

ter illuminem, et tui amore inflammem. Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua, tu qui mentes et linguas infantium facis disertis. « Omne enim datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis umbratatio. » Profiteor palam dicoque cum S. Augustino, lib. I *Confess.* cap. xvi: « Ecce, tu Domine, rex meus et Deus: tibi serviat quidquid utile puer dedici; et tibi serviat quod loquor, quod scribo, et lego, et numero. » Tibi enim et tuæ gloriæ, turque Ecclesiæ usibus laboro, scribo, vivo, non mihi, nec meis. Fave ergo, et ceptis meis ralis tui favoris benignus aspira. Hominum judicium aut plausus non moror: tibi enim soli placere cupio. et displicere timo, dicoque cum Apostolo: « Mihi pro minimo est ut a vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque me ipsum iudico: qui autem iudicat me, Dominus est. » Et cum S. Hieronymo, *Prefat. libri II Comment. in Osee*: « Optarem illud mihi contingere, quod Titus Livius scribit de Catone, neque gloriæ neque profuit quisquam laudando; neque vituperando quisquam nocuit; cum utrumque summis præditi fecerint ingenis. Significat autem Marcum Ciceronem, et Caium Cæsarem, quorum alter laudes, alter vituperationes supradicti scripsit viri. Dum enim vivimus, et in vase fragili continemur, videntur amicorum professe studia, et nocere emulorum opprobria. Postquam autem reversa fuerit terra in terram suam, et tam nos qui scribimus, quam eos qui de nobis iudicant, pallida mors subtraxerit, et alia venerit generatio, primisque cadentibus foliis virens sylva succreverit, tunc sine nominum digitate, sola iudicantur ingenia, non horum diversitate, sed operum merito. » Si quid in me meisque dictis et scriptis est veritatis, virtutis, pulchritudinis, totum quantum quantum, tum est, o sacro-sancta Trinitas, quæ es prima, increata et fontalis veritas, virtus, pulchritudo. Ergo non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Omnia enim nostra bona, tua sunt dona. Si quid vero in me meisque est erroris, vitii, deformitatis, uti plurimum est, totum ex me est, totum mihi deputo, in me recipio, et supplex veniam posco. Tibi itaque laus, tibi deus omnis boni; mihi dedecus omnis mali, et confusio faciei meæ: tibi benedictio, et claritas, et sapientia, et gratiarum actio, honor, et virtus Deo nostro in omnia sæcula sæculorum. Amen. Dixisti, Domine, tuis Apostolis et Prophetis, eorumque assensu et interpretibus: « Vos estis sal terræ, vos estis lux mundi, » *Matth.* cap. v, 13. Dixisti, ac dicendo sanxisti et effecisti. Nam, ut ait ibidem S. Hilarius: « Apostoli sunt rerum cœlestium predicatorum, et æternitatis velut satores, immortalitatem omnibus corporibus, quibus eorum sermo aspersus fuerit, conferentes. » Da, Domine, ut eorum admistat simus et nos cœli prædicatores, et æternitatis satores, ut instar salis

mentes hominum terrenas et insulas condiamus, eisque incurruptionem impertiamur; ut quicumque hæc legant, ex sanctorum oraculorum tuorum cognitione, ex tuarum promissionum minarumque gravitate et pondere, illecebras terras cupedias despiciant, ac celestium honorum amore, et beate æternitatis desiderio studioque effi-

caci accendantur. Hoc unum spectro, hoc unum postulo, huc omnis meæ lectio et scriptio, huc omnis labor desudat, ut sanctorum nomen tuum sanctificetur, itaque sancta voluntas fiat sicut in celo, sic et in terra; ac sanctorum tuum regnum gratiæ, gloriæ et felicitatis sempiternæ, ubi tu eris omnia in omnibus, nobis adveniat. Amen.

CANONES

IN XII PROPHETAS MINORES.

Præter canones quos majoribus Prophetis præfixi, hic minoribus pene proprios accipe.

CANON. I. Prophete in nominibus propriis hominum vel urbium, alludunt ad eorum significata, tum ad elegantiam, tum ad vim et energiam; quocirca Noster Interpres sæpe pro ipsis nominibus hebraicis, eorum significata reddidit. Tale est primo, *Osee 1, 6*, ubi *Osee*, cum jussu Dei filiam ex fornicaria genuisset, a Deo audit: «Voca nomen ejus Absque misericordia,» hebraice לֹא רַחֲמָנָהּ *Lo rachmana*. Hoc ergo erat nomen proprium filiae. Verum quia *lo rachmana* significat absque misericordia, ac significatum hoc urget hic Deus, dicens: «Quia non addam ultra miseri domui Israel;» hinc Interpres solerter vertit, «Absque misericordia.» Ibidem, vers. 9, cum *Osee* rursus ex ea genuisset filium, audit: «Voca nomen ejus. Non populus meus;» hebraice לֹא אָנֹכִי *lo anochi*. Hoc ergo erat nomen proprium filii. Verum Interpres perspicax vidensque ad nominis significatum alludi, recte vertit: «Non populus meus.» Sequitur enim: «Quia vos non populus meus, et ego non ero vester.» Sic cap. x, 5: «Vacas, inquit, Bethaven coluerunt habitatores Samarie,» *Jeroboam* enim vacas, sive vitulos aureos colentes exiit in Bethel, quod hebraice idem est quod domus Dei, *Genes. xxviii, 17*. Verum quia *Jeroboam* ibidem collocavit idola, hinc *Osee* et Propheta Bethel vocat Bethaven, id est domum idoli, q. d. Vos Bethel mutastis in Bethaven, id est vos ex domo Dei fecistis domum idoli et diaboli.

Secundo, tale est *Micheæ*, cap. 1, 10: «In domo pulveris pulvere vos conspergite.» Pro pulveris hebraice עֲפָרָה *Aphra*, quod est nomen proprium urbis. Verum quia *aphra* significat pulverem eoque alludit Propheta, hinc eleganter vertit Noster: «In domo Aphra,» id est «pulveris, pulvere vos conspergite.» Et vers. 11: «Transite vobis habitatio Pulchra,» hebraice סְפִיר *Safir*, quod est nomen urbis; sed significat pulchram. Et mox: «Non est egressa quæ habitat in Exitu,» hebraice in *Saanan*, quod est nomen urbis, sed

exitum significat. Et vers. 12: «Infirmata est in bonum quæ habitat in Amaritudinibus;» hebraice in *Maroth*, quod est nomen urbis; sed significat amaritudines, q. d. Quæ habitat in Maroth, id est in amaritudinibus, juxta nomen suum infirmata et amaricata est. Et vers. 14: «Dabit, etc., domos mendacii in deceptionem regibus Israel,» hebraice מְדַבְּרֵי אֶזְבִּיב *Aezib*, quod est nomen urbis, sed significat mendacium, eoque alludit dicens לַאֲזַבָּב *laaczab*, id est ad menducium et decipiem. cum reges Israel.

Tertio, tale est *Zachar. iii, 8*: «Adducam servum meum Orientem,» hebraice צִמְחָה *Tsemaah*, quod est nomen Christi; sed significat germen nascentis, et oriens ex terra virgine, uti Christus ex matre virgine sine patre natus est.

Quarto, tale est *Gen. xxi, 26*, ubi Isaac ex jurgio pastorum puteum vocavit «Calumniam,» hebraice עֵסֶק *Esec*. Hoc ergo erat nomen proprium putei. Et vers. 21, alium ob similem causam vocavit «Inimicitias,» hebraice שִׁטְנָה *Sitna*. Et vers. 22, tertium vocavit «Latitudo,» hebraice רֶחֱבֹתַי *Rechobot*, dicens: Nunc dilatavit nos Dominus.» Et vers. 33, quantum vocavit «Abundantiam,» hebraice שְׂבַעַי *Sabea*, «Unde nomen urbi impositum est.» *Bersabee*, q. d. Puteus saturitatis et abundantie.

Quinto, tale est *II Reg. viii, 4*: «Tulit David Frenum tributi de manu Philistinim;» hebraice תּוּלִית דָּוִד מִיַּד מִתְּחַגְּמָהּ *Matheghamma*, quod est nomen proprium loci, vel urbis, significatque Frenum tributi.

Sexto, tale est *II Reg. xxi, 19*: «Adeo datus filius Salsus;» hebraice: *El chanan* ben *iaare*, quod fuit nomen proprium viri unius ex fortibus Davidis: scilicet. *El* idem est quod Deus, *chanan* dedit, *ben* filius, *iaare* saltus.

Septimo, tale est *Proverb. xxx, 4*: «Verba congregantis filii Vomentis;» hebraice: *Verba Agur filii Lake*. Agur enim fuit vir et doctor, filius Lake, qui verba sequentia dictavit; sed Agur significat congregantem, *Lake* vomentem.

Octavo, tale est *I Paral. iv, 22*: «Qui stare fe-

rit solem virique Mendacii, et securus, et incendens.» Hebraice est, *Joakim*, et viri *Kozba*, et *Joas*, et *Saraph*: quæ sunt nomina propria virorum; unde ea retinetur Septuaginta. Sequitur enim: «Qui principes fuerunt in Moab.» Sed *Joakim* idem est quod stare faciens, *Kozba* est mendacium, *Joas* securus, *Saraph* incendens. Ibidem, cap. ii, 53: «Cinei venerunt de Calore patris domus Rechab.» Hebraice: *Cinei* venerunt de *Chamath* patre domus *Rechab*. Ita Septuaginta, Pagninus et Tigurina; sed *Chamath* hebraice significat calorem.

Nono, tale est nomen Petrus; nam S. Petrus in Syria syriaco nomine a Christo vocatus est *Cephas*, cum prius vocaretur *Simon*, *Joan. cap. 1, 42*; sed quia syriace *Cephas* idem est quod græce et latine *Petrus* et *Petra*, scilicet super quam Christus ædificavit Ecclesiam; hinc a S. Mattheo cap. xvi, 18, et veniens Romam a Romanis deinceps vocatus est Petrus: sicut Saulus vocatus est Paulus: *Saulus* enim est nomen hebraicum, *Paulus* Romanum.

Decimo, tale est quod Job cap. ultimo, vers. 14, de tribus filiabus Job dicitur: «Et vocavit nomen unius Diem, et nomen secunde Cassiam, et nomen tertie Cornustibii.» Hebraice: *Et vocavit nomen ejus Jemina*, id est diem, aut pressus Diarium (*Jom* enim est dies; inde *Jemina* est diaria), et nomen secunde *Helsia*, id est Cassiam, et nomen tertie *Kerenhaphuc*, id est Cornustibii. Hæc ergo tres filie proprie a Jobo vocatæ sunt *Jemina*, *Ketsia*, *Kerenhaphuc*; sed Interpres nominum earum significata reddidit; quia ad ea alludit Job. Audi Nicetam: «Ideo, inquit, primam filiam Diem nominavit, quod ab obscurissima ærumnarum nocte ad felicitatem restitutam divinitus, quasi ad diem aspiciendam lucem, esset revocatus; secundam Cassiam appellavit, quod jam similibus odoribus quadam suavitate bonorumque voluptate frueretur; tertiam Amalthææ cornu (sic enim vertunt Septuaginta) vocavit, quod vitam deinde vixerit omni bonorum genere perfluentem.» El Olympiodorus, atque ex eo Vatablus. Filias, ait, ita vocavit in monumentum utriusque fortune, prosperæ et adversæ, quasi jam ex tenebris ad diem et lucem, a fetore sterquilini, in quo sederat, ad fragrantiam; ex sordibus saniei et ulcerum, ad nitorem et elegantiam rediisset. Unde pro cornu stibii, R. Abraham vertit, *cornu*, vel *robur immutatum* (hoc enim significat Hebræum *haphuc*), scilicet ex infirmitate et adversitate in hanc fortitudinem et felicitatem, priori et pristina longe majorem. Tropologie Olympiodorus: Dies sumus, inquit, cum lucifer Domini ortus fuerit in cordibus nostris; Cassia, cum suavis Christi odor progressu virtutum evadimus; Cornustibii, vel Amalthææ, cum spiritualium charismatum uberitate complemur, et ad perfectionem properamus. Symbolice, S. Gregorius per tres hæc Jobi filias accipit tres status generis hu-

mani. Qui enim lux fuitus conditi, et nunc redempti, inquit, sumus Cassia, id est fragrantis fortitudine, patientia et penitentia, erimus aliquando Cornu stibii in clangorem et exultationem æternæ laudis assumpti. Ita ipse in verba citata *Jobi* cap. xlii.

CANON. II. Melonymia crebra utuntur Propheta, eoque ac Poete (utrique enim sunt vates); melonymia enim inter omnes figuras et schemata est elegantissima. Sic civitas capitur pro civibus, Samaria pro Samaritis, Jerusalem pro Iherosolymitis, idolum pro idololatris, templum pro sacerdotibus, scholis pro discipulis, Bacchus pro vino; peccatum pro robore pro cultu vitulorum aureorum, *Isaia* pro suis oraculis, Vulcanus pro igne, cœlum pro cœlitibus, terra pro terrigenis, Ceres pro frugibus, bene moratæ urbes pro bene moratis incolis, mors pallida pro mortuis pallidis, sidera pro celo, penates pro domo, os pro vultu, cuspis pro telo, ignis pro incendio, arx pro urbe, aëtes pro oculis, Mars pro bello, vertex pro capite, Telus pro terra, Neptunus pro mari, Pluto pro inferis, unda pro flumine, oliva pro oleo, toga pro pace, merces pro merito, peccatum pro supplicio, meritum pro præmio. Juxta hoc schema Trojam in Latino consignat Virgilius, dum ita canit:

Non Xanthus tibi, non Simois, non Dorica castra
Deferant, alius Latio jam partus Achilles,
Natus et ipse Dea.

Ubi Latinum Achillem vocat Turnum, Dorica castra Rutulos, Xanthum et Simoenta, Anienem et Tiberim, etc.

CANON. III. Ablativi, infinitivi gerundia suis verbis juncta, eorumdem significationem adaugent, et actionem complent, simulque important et indicant modum, quo ea fieri et peragi solet. Sic videndo videre, est clare et dilucide videre; quia visio fit media luce. Audiendo audire est recte audire et percipere; quia auditio fit auribus exicipiendo, et mente retinendo verbum quod profertur. Sic ore loqui, vel loquendo loqui, est cordate vel promeditate loqui; quia vere verbum oris est id, quod corde, id est mente, præconcipitur et præcogitatur.

CANON. IV. Oculum corporis significat oculum mentis, puta intellectum: sic et auris significat aurem mentis, puta voluntatem, quæ jussa audit,isque obedit. Sic *Math. xiii, 9*, dicitur: «Qui habet aures audiendi, audiat.» q. d. Qui habet voluntatem obsequentem et morigeram, hisce meis dictis obsequatur et obediat. Geminatio enim ejusdem vocis, puta *auris et audiendi*, significat perfectionem et complementum actionis, uti dixi *Canon. III.*

CANON. V. Metalepsis est crebra apud Prophetas hosce minores, quia verbum, vel nomen sumitur, non præcise pro eo quod significat, sed pro eo quod inde consequitur: ut *Osee* cap. ii, 21: «Exau-